

JESSICA STOCKHOLDER. PUNTS CARDINALS

31.01-24.08.25

Text curatorial. David Barro

Les obres de Jessica Stockholder (nascuda a Seattle, Estats Units, en 1959 encara que va créixer a Vancouver, Canadà) mostren la complexa relació entre l'espai il·lusionista de la pintura i la presència física de l'escultura. Interessada en el límit de les coses i en com les entenem, explora aquesta qüestió amb nombrosos materials i en la intersecció d'aquests materials amb les possibilitats pictòriques. Aquest estat intersticial situa també el seu treball en la confluència que s'esdevé entre la instal·lació i l'arquitectura, ja que sempre depèn del lloc. En definitiva, és l'experiència de mirar, una mena d'abstracció, l'ús del color o l'experiència plàstica que es projecta com una manera de comunicar el món, convençuda l'artista que qualsevol imatge de quelcom és abstracta si la pensam com a relació amb l'experiència d'aquest quelcom.

El treball de Jessica Stockholder és paradigmàtic del que s'anomena pintura expandida, aquesta pintura capaç de convertir el context en contingut en conquerir l'espai arquitectònic i provocar el pas de les dues dimensions tradicionals de la pintura a les tres de l'espai real, a més de la inclusió del temps de l'espectador, que necessita deambular per l'espai sense trobar un punt de vista definitiu. Sens dubte es tracta de pintura, i a les seves obres podem parlar de fons i de figura, de clarobscur, de color, de composició, d'espai, de ritme... Tot ens remet a elements de tradició pictòrica, encara que els materials poden ser calcetins, cinta americana, una planxa de surf, un fragment d'una cortina de dutxa, una tela d'un paraigua, una nevera, una màscara ghanesa, una màquina d'escriure, uns pesos o una catifa dissenyada per ella mateixa a partir d'un disseny cromàtic acurat. És la pintura com a realitat que permet ser penetrada, habitada. Però una pintura que permet seguir parlant de pintura, tot i que en molts de casos és l'espai arquitectònic la superfície per pintar. L'ús del color desmaterialitza les coses i atorga el valor pictòric que dona entitat a la pintura. Ho advertim en les peces més íntimes, una mena d'assemblages d'objectes trobats o, a vegades, comprats, que acaben esborrant les seves qualitats d'objecte a partir de la incidència del color. També la llum artificial com a estratègia pictòrica incideix en aquesta intenció, com un efecte de color. Més enllà de la pintura, es prioritza així allò pictòric de cada objecte i, per extensió, la capacitat pictòrica de l'espai arquitectònic, que suporta la pintura com la paret el quadre.

És per tot això que per entendre el seu treball cal assumir una premissa fonamental: el color sempre està preparat per imposar-se al material. El color exerceix el paper del dibuix, de la perspectiva, de l'ombra, del volum. Però també n'assumeix el potencial metafòric, el simbolisme cultural, perquè els colors canvien amb el temps i amb el lloc, i Jessica Stockholder procura aquesta relació fisiològica amb el color, que s'instal·la en allò emocional i en determinades tradicions que doten el color de significats diversos. Ho advertim a *Hollow Places Thin & Fat* (2011), en què l'artista serigrafia algunes formes i colors, alhora que imposa uns talls impactants en unes planxes de fusta de freixe per deixar-hi així una sèrie de llocs buits. La fusta prové d'un arbre centenari que dominava el jardí d'escultures del The Aldrich Contemporary Art Museum fins que va caure malalt a causa d'un escarabat invasor. El treball que en resulta no és una obra *site-*

specific i suposa una ruptura amb els materials que habitualment emprava Stockholder; amb tot, el caràcter de «situació» i la condició de palimpsest de memòries –a causa de la intensa connexió amb els arbres i la fusta que Jessica Stockholder havia experimentat durant la seva infantesa a la costa nord-oest del Pacífic, on els primers records s'associen a escultures tallades en fusta i tòtems creats per indígenes de la zona– encaixen perfectament amb el que pretén Jessica Stockholder en els seus treballs. Els contorns naturals i els defectes de la fusta s'incorporen com a memòria «pictòrica», de la mateixa manera que els cistells de vímet ho fan a *Cardinal Directions*, una obra *site-specific* creada per a Es Baluard Museu en què el públic ha de caminar al voltant de la peça per poder-la copsar, com una mena de periscopi que ens recorda que el seu treball es basa en un procés continu de presa de decisions. L'artista ens obliga a caminar per anar descobrint la totalitat de l'obra, com a *Assist: Tied to be fit – Middle Period* (2021), en què una corda funciona com una mena de planta enfiladissa que s'expandeix per l'espai expositiu. Aquesta condició invasiva, accidental o serendípica té lloc en el procés d'elaboració de l'obra i en la recepció posterior, on sempre es parteix d'un ordre conceptual, però per abastar allò inesperat. Per això, algunes vegades, la seva obra pot semblar surrealista, dadaista, tot i que seria impensable sense l'aportació ambiental del minimalisme. Així, allò específic del material i de l'objecte en transcendeix l'especificitat per tal que el que veim –la superfície, la pintura– evoqui molts altres espais i sensacions capaces de desbordar els límits mateixos de la imatge i de l'espai que la conté.

Cardinal Directions és una pintura que s'expandeix per l'espai expositiu i que és capaç de convertir, alhora, el context en contingut. D'una banda, per treballar l'espai real, que un cop pintat funciona com a figura i com a forma sense deixar de ser suport. De l'altra, incorporant cables d'acer i cordes marineres de colors que atorguen un valor cultural al mateix temps que s'empoderen com a gestos que suren en l'espai, com a línies de fuga dibuixades en l'aire. Però, sobretot, per l'interès a incorporar els valors simbòlics tradicionals de l'artesanía local treballant en col·laboració amb Pep Toni Ferrer i Magdalena Vidal, dos reconeguts artesans mallorquins que fa més de dues dècades que es dediquen a la recuperació i a l'ensenyança de la *llatra* –el trenat tradicional amb fulles de garballó per fer cistells i altres objectes artesanals–. Amb ells dos, l'artista genera al cor de l'obra una mena de teranyina realitzada a partir de cistells que s'entreteixeixen d'una manera irregular i que són el resultat de combinar diferents materials –*bova*, espart, canya, *llatra* i vímet– en variacions i formats diversos.

Una vegada més, Jessica Stockholder incorpora elements propers que vinculen la seva obra amb el context que l'acull i li dona sentit, i ho fa de la manera més natural possible, creant fils i correspondències que atrapen formes i idees noves que ajuden a comunicar el sentit de les coses. Però, sobretot, una vegada i una altra, Stockholder ausculta el poder dels límits, entre l'art i la vida, però també entre disciplines artístiques. Allò real es desdibuixa amb allò metafòric i qual-sevol superfície adquireix la qualitat il·lusióista d'allò pictòric. L'artista assumeix el món com una forma inèdita, capaç de reinventar-se assumint la memòria, sia la d'un arbre mil·lenari o la d'uns cistells manufacturats que ens remeten a oficis ancestrals. El que recull sempre són formes que posseeixen condicions semàntiques, que constitueixen un llenguatge de singularitats. Perquè tots els objectes ens contenen coses, i els artistes, com els artesans, són transmissors d'un univers de signes i formes repetides al llarg del temps que són part del caràcter diferencial d'un territori. Quelcom que és extrapolable al color, que pot carregar de pes un objecte o dotar-lo de més lleugeresa. Entram així en el camp infinit d'allò emocional, una realitat capaç de portar-nos d'un ordre a un altre, capaç de submergir-nos en una experiència que, com a espectadors, mai no serà idèntica i dependrà de molts de factors, des de la llum o un so que penetra en la nostra experiència al nostre estat d'ànim. Jessica Stockholder ho ha afirmat diverses vegades: l'experiència del color és sempre relativa i canviant. Efectivament, les seves obres són una fissura en la nostra percepció. La pintura com a possibilitat es conjuga amb la realitat física del material i necessitam deambular al voltant d'obres que mai no ens oferiran un punt de vista únic, sinó que possibiliten la condició performativa d'una pintura que cultiva el temps i l'espai com a volum,

però que també és capaç d'aturar-lo i d'expandir-lo quan es converteix en imatge, en esdeveniment pictòric.

La pintura de Jessica Stockholder sempre s'ha centrat en la visió, en la mirada, en com una imatge o, fins i tot, un espai arquitectònic es defineix des d'allò pictòric. La capacitat d'incitació en aquest sentit és inesgotable quan la pintura es disgrega. Per això la seva pintura dona forma a un lloc propi, i en aquest procés el factor temps cobra una importància radical, ja que la pintura obeeix a una lògica d'aparicions i sensacions, de trobades i percepcions, sobretot quan som nosaltres com a espectadors qui ens veim obligats a definir-ne l'enquadrament i la durada. És llavors quan ens adonam que allò quotidià s'ha monumentalitzat i s'ha portat a un altre domini a través del color. Perquè la seva obra es conjuga des del color, però es presenta des dels dominis d'allò hàptic, d'allò material i les seves textures, i conjuga el pes i la densitat de les formes, l'espessor del que és essencial i del que és humà, l'escala, etc. Perquè els materials i les formes no són poètics per si mateixos, adquireixen aquestes qualitats quan aconsegueixen la ressonància adequada, la seva pròpia brillantor, i perquè, com assenyala amb claredat l'arquitecte Peter Zumthor, els materials no tenen límits: «agafau una pedra: podeu serrar-la, afilar-la, perforar-la, esberlar-la i polir-la, i cada cop serà diferent. Després agafau aquesta pedra en porcions minúscules o en grans proporcions, serà de nou diferent. Posau-la després a la llum i veureu que és una altra cosa. Un mateix material té milers de possibilitats». Aquestes possibilitats del material i dels objectes són auscultades per Jessica Stockholder a través del color, tot assumint que la pintura és una realitat física que roman invariable, però també una projecció que muda infinitament mentre ens movem i genera diferents lògiques perceptives de l'espai que l'acull i li dona sentit.